

Wyznaczniki gatunkowe komentarza internetowego

Genre determinants of Internet comment

Sara Akram

UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej Lublin

Słowa kluczowe

gatunek mowy, komentarz, komentarz internetowy, analiza genologiczna

Keywords

genre of speech, comment, Internet comment, genological analysis

Abstrakt

Przedmiotem artykułu jest analiza genologiczna komentarza internetowego. W części wstępnej przedstawiam krótki rys historyczny badań nad opisem gatunkowym oraz przywołuję definicje słownikowe leksemu *komentarz*, aby na ich podstawie wydobyć parametry istotne dla komentarza jako gatunku mowy. Odwołuję się również do koncepcji Stefanii Skwarczyńskiej oraz Jerzego Bartmińskiego i Stanisławy Niebrzegowskiej-Bartmińskiej. Analiza gatunkowa komentarza internetowego składa się więc z następujących wyznaczników: nadawca, odbiorca, relacje nadawczo-odbiorcze, temat, intencja, ukształtowanie językowe oraz wartości. Podstawę materiałową stanowi zbiór kilkuset komentarzy pochodzących z internetowego wydania „Gazety Wyborczej” oraz oficjalnej strony „Gazety Wyborczej” na portalu społecznościowym Facebook. Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że komentarz internetowy ma charakter hybrydyczny, ponieważ łączy w sobie cechy ustnej i pisanej odmiany języka, co widać szczególnie na poziomie relacji nadawczo-odbiorczych oraz w warstwie językowej. Zauważyć można, że wiele cech komentarza internetowego jest zdefiniowanych przez środowisko komunikacyjne przestrzeni internetowej.

Abstract

The subject of the article is the genological analysis of Internet comment. In the beginning part I present in short chronological research on genre description and I recall dictionary definitions of lexem comment in order to get parametres important for comment as a genre of speech. I also refer to conceptions of Stefania Skwarczyńska and Jerzy Bartmiński and Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska. Genological analysis of Internet comment consists of following factors: sender, receiver, relations between them, subject, intention, language form and values. Research material is based on several hundred comments from Internet edition of “Gazeta Wyborcza” and its official Facebook fanpage. Internet comment appears to be a hybrid form, because it integrates features of oral and written language form. A lot of Internet comment characteristics are determined by communication environment of Internet space.

Wyznaczniki gatunkowe komentarza internetowego

Dynamiczny rozwój technologiczny pociągnął za sobą poszerzenie dostępności do sieci. Skutek ten, wraz z dominującą rolą Internetu wśród środków masowego przekazu, spowodował przyrost badań naukowych nad przestrzenią wirtualną, w tym badań genologicznych nad formami wypowiedzi charakterystycznymi dla komunikacji internetowej.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie wstępnych ustaleń dotyczących podstawowych parametrów genologicznych komentarza internetowego. Jest to możliwe dzięki obecnie względnie ustabilizowanej postaci tej formy wypowiedzi. Pomimo ciągłych aktualizacji wielu stron, wprowadzane zmiany mają na celu głównie usprawnić poruszanie się i działanie w przestrzeni wirtualnej niż modyfikować podstawowe funkcje, jaką jest np. funkcja komentowania, obecnie znacząco rozpowszechniona na różnego rodzaju witrynach. Zanim jednak przejdę do właściwej analizy, przedstawię krótko rozwój myśli genologicznej, skupiając się na najważniejszych – z punktu widzenia analizowanego gatunku – badaniach.

Początki genologii sięgają czasów starożytności, kiedy analizy gatunkowej podjął się Arystoteles, zajmując się jednak tylko gatunkami literackimi. Rozszerzenia badań genologicznych na całe uniwersum mowy dokonał Michał Bachtin, który pod gatunkiem mowy rozumiał „względnie trwałe typy wypowiedzi” (Bachtin 1986: 348). Punktem wyjścia były dla rosyjskiego uczonego konkretne wypowiedzi – uważał, że każdą z nich można przypisać do określonego gatunku.

Na gruncie polskim najwcześniejsze i obejmujące szeroki zasięg kryteriów rozważania genologiczne przeprowadziła Stefania Skwarczyńska. Opracowana przez autorkę *Wstępu do nauki o literaturze* i skonstruowana głównie z wyznaczników strukturalnych¹ koncepcja modelu opisu gatunkowego, jest określana mianem humanistycznej teorii gatunku. Za centralny w opisie gatunku parametr badaczka uznała funkcję tekstu.

Ważnych osiągnięć w zakresie lingwistycznych badań genologicznych dokonała Anna Wierzbicka (1983), tworząc koncepcję elementarnych jednostek semantycznych i konstruując opis genologiczny z podstawowych aktów umysłowych i mówienia, posługując się odmianą ogólną języka, co zwiększyło poziom zrozumienia definicji genologicznej.

¹ Są to: nadawca, odbiorca, stosunek nadawca – odbiorca (rodzaje sytuacji komunikacyjnej), funkcja, przedmiot i jego ujęcie, tworzywo, przedstawienie i wyraz oraz kod (Skwarczyńska 1965: 91-101).

Istotnymi badaczami, którzy w swoich rozważaniach językoznawczych zwracali szczególną uwagę na kontekst kulturowy gatunków mowy byli Stanisław Gajda (1993) oraz Aleksander Wilkoń (2002).

Warto w tym kontekście przywołać również koncepcję Marii Wojtak (2004), która w swojej propozycji modelu opisu genologicznego wyeksponowała cztery aspekty: strukturalny, pragmatyczny, poznawczy oraz stylistyczny.

Jedną z nowszych propozycji opisu genologicznego jest schemat zaproponowany przez Jerzego Bartmińskiego i Stanisławę Niebrzegowską-Bartmińską w podręczniku akademickim *Tekstologia*. Parametry, jakie lubelscy językoznawcy biorą pod uwagę w opisie gatunku mowy, wynikają z analiz schematów konotacyjnych czasowników mówienia oraz definicji leksykograficznych nazw gatunków. Są to: nadawca, odbiorca, sytuacja komunikacyjna, intencja komunikacyjna, temat, ontologia świata przedstawionego, forma oraz sposób ujęcia (Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009: 145-146).

Aby zatem trafnie skonstruować schemat gatunkowy komentarza internetowego, podobnie jak autorzy *Tekstologii*, odwołam się do definicji nazwy gatunkowej w słownikach języka polskiego – w przypadku badanego przeze mnie gatunku słowa *komentarz*. *Słownik języka polskiego* pod redakcją Witolda Doroszewskiego notuje tylko jedno jego znaczenie: ‚przypisy objaśniające, o charakterze historycznym, językowym itp., dodawane przez autora czy wydawcę do dzieła literackiego; uwagi (nie tylko pisemne) objaśniające, interpretujące jakiś tekst lub wydarzenie’ (SJP Dor 3/856).

W słowniku pod redakcją Szymczaka mowa już o trzech znaczeniach tego leksemu: 1. ‚przypisy do tekstu, do dzieła literackiego itp. o charakterze historycznym, językowym itp., dodawane przez autora lub wydawcę’; 2. ‚artykuł publicystyczny, wypowiedź omawiająca aktualne wydarzenia’; 3. *pot.* ‚uwagi, najczęściej krytyczne, wypowiedziane o kimś, o czymś’ (SJP Szym 1/970). Drugie objaśnienie odnosi się do komentarza prasowego, który w literaturze przedmiotu od strony genologicznej został szczegółowo opracowany przez Marię Wojtak (2004).

W późniejszych słownikach pod hasłem *komentarz* znajdować się będą te trzy znaczenia, czasem poszerzone o jedno lub dwa dodatkowe, które jednak są mniej istotne z punktu widzenia mojego tekstu. Dlatego zostaną przytoczone tylko definicje komentarza w rozumieniu pierwotnym (takim, jak w SJP Dor), w rozumieniu dziennikarskim oraz w znaczeniu potocznym.

Uniwersalny słownik języka polskiego pod redakcją Dubisza notuje następującą definicję słowa *komentarz*: 1. *książk.* ‚uwaga, najczęściej krytyczna lub złośliwa, wypowiedziana o kimś, o czymś’; 2. *publ.* ‚artykuł publicystyczny, wypowiedź, omawiające aktualne wydarzenia polityczne, gospodarcze, kul-

turalne'; 3. *nauk.* 'różnego rodzaju objaśnienia tekstu, dzieła literackiego, obrazu, sztuki teatralnej, badania naukowego itp., zawierające informacje dotyczące osób, zdarzeń, faktów językowych, historycznych itp., dodawane przez autora, wystawcę, reżysera lub wydawcę' (USJP Dub 2/178).

Z kolei w *Praktycznym słowniku współczesnej polszczyzny* pod redakcją Haliny Zgółkowej komentarz to: 1. 'przypisy i wyjaśnienia dodawane do tekstu (np. dzieła literackiego, naukowego, ustawy), objaśnienia obyczajowe, historyczne, językowe itp. ułatwiające zrozumienie i interpretację dzieła'; 2. 'rodzaj tekstu publicystycznego o społecznie aktualnej tematyce, omawiający bieżące wydarzenia i zawierający ocenę omawianych faktów i zjawisk'; 3. 'krytyczne, niepocholebne uwagi o kimś lub o czymś' (PSJP Zgół 17/20).

Zaś we *Współczesnym słowniku języka polskiego* pod redakcją Bogusława Dunaja zanotowano takie znaczenia komentarza: 1. 'objaśnienia, przypisy do jakiegoś tekstu, np. dzieła literackiego, pamiętnika, ustawy, opracowujące ten tekst w aspekcie historycznych, językowym, obyczajowym, podające jego interpretację; dodawane przez autora lub wydawcę w celu lepszego zrozumienia danego tekstu'; 2. 'tekst publicystyczny, wypowiedź radiowa, telewizyjna itp., omawiające bieżące wydarzenia, zwłaszcza polityczne, społeczne, często z dużym subiektywizmem i zaangażowaniem emocjonalnym'; 3. *częściej w lm* 'krytyczna uwaga, wypowiedź pod czyjś adresem; zwykle nieżyczliwe lub złośliwe omawianie czyjegoś postępowania' (WSJP Dun 1/646).

Na podstawie przytoczonych definicji ujawnia się podobieństwo zarówno na poziomie poszczególnych znaczeń, jak i na poziomie bardziej ogólnym, co pozwala wyodrębnić poszczególne elementy definicyjne, istotne z punktu widzenia opisu gatunkowego. Jeżeli chodzi o znaczenie pierwsze (w kolejności chronologicznej), to najistotniejsze są semy definicyjne: nadawca (najczęściej jest to autor lub wydawca tekstu) oraz cel (objaśnienie, interpretacja). W przypadku definicji komentarza jako gatunku prasowego charakterystycznymi elementami definicji jest cel (omówienie), temat (aktualne wydarzenia, głównie polityczne i społeczne). Warto zwrócić uwagę na to, że w żadnym ze słowników w tym znaczeniu komentarza nie został sprecyzowany nadawca, choć może on się wydawać oczywisty – jest nim zwykle dziennikarz. Jednak Wojciech Kajtoch (2006: 97) zwraca uwagę na to, że autorem komentarza prasowego nie zawsze musi być dziennikarz, może być to również specjalista z danej dziedziny. Dla dopełnienia obrazu warto przytoczyć fragment definicji komentarza w słowniku specjalistycznym:

Komentarz kieruje uwagę odbiorców na bieżące sprawy, kształtuje ich punkt widzenia, informuje, jak należy odbierać rzeczywistość, wyjaśniając procesy w niej zachodzące, rzuca nowe światło na problem, naprowadzając na sposób myślenia komentatora, który przekonuje odbiorców do swoich racji. [...]

Komentarz jest formą pokrewną artykułowi, ale jest to artykuł o najwyższym stopniu aktualności i silnie zarysowanym stanowisku autorów. [...] Celem zasadniczym komentarza jest wyrażanie stanowiska wobec zaistniałych faktów, ich analiza i rzeczowa argumentacja z przywoływaniem różnych punktów widzenia i polemizowaniem z nimi i ostatecznie przekonywanie autora do swoich racji (Kajtoch 2006: 97).

Podobne intencje w analizie genologicznej komentarza prasowego wyróżnia Maria Wojtak (2004: 182): subiektywna ocena przedstawianych, aktualnych wydarzeń, polemika z określonym stanowiskiem oraz próba utrwalenia lub modyfikacji opinii czytelników. W przytoczonych definicjach słownikowych nazwany ogólnikowo cel *omówieniem wydarzeń* nie oddaje istotnego aspektu subiektywizmu interpretacji oraz oceny, a także charakteru perswazyjnego komentarza prasowego. Wyjątek stanowi definicja w słowniku pod redakcją Dunaja, gdzie jest mowa o „dużym subiektywizmie i zaangażowaniu emocjonalnym” (WSJP Dun 1/646), co jednak również nie wskazuje na gatunkową istotność tych cech.

Definicje komentarza w rozumieniu potocznym są bardzo zbliżone, a charakterystycznym ich elementem jest komponent wartościujący w postaci przymiotników: *krytyczny, złośliwy, niepochlebny*. Temat określony jest w nich raczej ogólnikowo (o kimś, o czymś), bardziej sprecyzowany jest tylko w słowniku pod redakcją Dunaja (tematem może być czyjeś postępowanie). W przypadku pozostałych słowników ten element pojawia się w części pozadefinitywnej, podobnie jest z nadawcą. Pojawiający się w każdej definicji komponent *wypowiedź* oraz *uwaga wypowiedziana* wskazuje na formę ustną tego gatunku w jego rozumieniu potocznym.

Podsumowując, na podstawie definicji słownikowych, można wyróżnić następujące elementy definitywne leksemu *komentarz*: nadawca, cel, temat oraz forma (ustna lub pisemna). Aby skonstruować jak najpełniejszy schemat gatunkowy, dzięki któremu będzie możliwa rzetelna analiza genologiczna komentarza internetowego, w niniejszym artykule odwołuję się również do modelu opisu gatunkowego Stefanii Skwarczyńskiej oraz Jerzego Bartmińskiego i Stanisławy Niebrzegowskiej-Bartmińskiej. Przeprowadzona przez mnie analiza składa się zatem z następujących parametrów: nadawca, odbiorca, relacja nadawczo-odbiorcza, temat, intencja, ukształtowanie językowe. Jako ostatni wyznacznik wyróżniam dodatkowo wartości, które nie pojawiają się w żadnej z wymienionych koncepcji opisu genologicznego, ale na ich istotną pozycję w opisie gatunków zwróciła uwagę S. Niebrzegowska-Bartmińska w artykule pt. *Miejsce wartości w opisie gatunków mowy* (2012). W ostatniej części analizy genologicznej powołuję się na ustalenia w nim zawarte.

Podstawa materiałowa, na której opieram swoje rozważania, to zbiór kilkuset komentarzy pochodzących z internetowego wydania „Gazety Wyborczej” oraz oficjalnej strony „Gazety Wyborczej” na portalu społecznościowym Facebook zebranych na przełomie 2015 i 2016 roku (listopad – styczeń). Wybór strony zdeterminowany był dużą aktywnością internautów w sekcji komentarzy oraz rangą „Gazety Wyborczej” w polskim środowisku prasowym. Umożliwiło to zgromadzenie reprezentatywnej ilości materiału analitycznego².

1. NADAWCA

Obecnie zdecydowana większość społeczeństwa ma dostęp do Internetu i potrafi w znacznym stopniu swobodnie poruszać się po przestrzeni wirtualnej. Zatem potencjalnym nadawcą komentarza internetowego może stać się każdy użytkownik sieci. Jest to jedna z wielu możliwości, jakie otwiera przed nim charakterystyczna dla przestrzeni wirtualnej interaktywność. Dzięki niej internauta może aktywnie współtworzyć rzeczywistość internetową, zamiast być jedynie biernym odbiorcą treści. Warto zwrócić w tym miejscu uwagę na to, że przestrzeń wirtualna charakteryzuje się dużym stopniem inicjatywy leżącym po stronie użytkownika. To on dokonuje selekcji materiału, którego staje się odbiorcą.

Podobnie jest z komentarzem internetowym. Zwykle zamieszcza go osoba zainteresowana konkretnym tekstem. Tym samym uzasadnione staje się założenie, że nadawca komentarza jest zazwyczaj również odbiorcą danego tekstu:

[1] Obejrzałem i stwierdzam... wicepremier z tytułem profesora, zachowujący się jak debil, bo tak to trzeba nazwać, nie rozróżniający pewnych pojęć, w dodatku po prostu chamski, to pokazanie jak głęboko pod mułem można zakopać kraj, który już prawie opadł na dno pod względem rozsądku³. [Jako że tematem artykułu był wywiad telewizyjny, nadawca komentarza był nie tylko odbiorcą konkretnego tekstu, ale również oglądał wywiad, który był jego przedmiotem – S. A.]

[2] Ja też z rosnącym zdumieniem ogłądałem to na własne oczy i przyznam że temu „ministrowi kultu wodza „ wydawało się, że prowadzi wykład dla studentów a dziennikarka służy wyłącznie jako pomoc do ścierania tablicy⁴. [Sytuacja analogiczna do poprzedniego przykładu.]

² W przytoczonych komentarzach zachowuję oryginalny zapis. W nawiasach kwadratowych podaję datę dostępu.

³ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

⁴ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKpyyrRJ> [22.11.2015].

Może się również zdarzyć tak, że internauta swoją wypowiedź odnosi do komentarza innej osoby, a nie bezpośrednio do treści tekstu:

[3] Jesteś zbyt mały by obrazić ministra. Takimi pionkami jak ty nikt się nie przejmie. Plujesz jak reszta głupców, a wszystko spowodowane jest chorobą którą nazywa się NIENAWISC. Smutne życie musisz prowadzić :)⁵.

Szczególną uwagę należy zwrócić na to, że nadawca komentarza internetowego wypowiada się jako osoba prywatna, a ponadto ze względu na powszechną anonimowość użytkowników sieci, bliższa charakterystyka nadawcy wypowiedzi jest dosyć utrudniona. Można ją skonstruować jedynie na podstawie tych informacji, które internauta sam ujawni oraz w pewnym stopniu na podstawie jego wypowiedzi. Można na przykład stwierdzić, że nadawca komentarza [4] jest przeciwnikiem PIS-u, natomiast komentarza [5] to przeciwnik PO, co niekoniecznie musi być jednoznaczne z tym, że jest tym samym zwolennikiem PIS:

[4] To jest pisowska recydywa łamania prawa, rzekomo w interesie publicznym więc nie powinna być napiętnowana czy karana wystarczy, że wyszła ze szlachenych pobudek bo zatwierdził ją najmniejszy wódz świata Jarek⁶.

[5] Najprędzej przed trybunałem będzie stał Tusk. Ależ mnie cieszy to ujadanie lewactwa zdajecie sobie sprawę że tak będzie 4 lata?⁷

Trzeba podkreślić również brak możliwości weryfikacji, czy udostępniane informacje są prawdziwe, a wypowiedziane opinie szczerze i zgodne z przekonaniami autora wypowiedzi. W dalszej części artykułu również pojawią się przykłady, na podstawie których można bliżej określić nadawcę, np. w przykładzie [6], [26] są nimi osoby, które mają określoną wizję prezydenta, w przykładzie [9] i [11] nadawcy wypowiedzi uważają się za kogoś lepszego od użytkownika, do którego kierują swoją wypowiedź, kogoś o większej wiedzy i doświadczeniu.

2. ODBIORCA

Mówiąc o odbiorcy, mamy na myśli każdą osobę czytającą dany tekst. Potencjalnym zatem odbiorcą komentarza internetowego jest każdy użytkownik sieci, ponieważ komentarze internetowe są jawne i ogólnie dostępne.

⁵ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKpyrRj> [22.11.2015].

⁶ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKpyrRj> [22.11.2015].

⁷ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2016].

Jeśli jednak zastanowimy się nad adresatem, czyli odbiorcą docelowym, do którego bezpośrednio zwraca się nadawca lub wpisane w komunikat, to na pewno uznać za niego należy autora tekstu (przy założeniu, że jest on faktycznie zainteresowany opiniami innych internautów). W niektórych zaś wypowiedziach, adresat może być wyrażony bezpośrednio, co przedstawiają poniższe przykłady:

[6] I ty myślisz że ktoś to kupi? To już było⁸.

[7] Ludzie ogarnijcie się wreszcie i zacznijcie myśleć -to nie boli. Aż tyłu z Was ma coś na sumieniu, że tak się boicie? POpaprancy...⁹.

[8] Czytelnicy gazeta.pl czytam artykuły na tym portalu od dawna i mam dla was radę, zanim napiszecie jakiś komentarz zweryfikujcie „fakty” podane w artykule na innych portalach w szeroko rozumianym Internecie... Piszę to z pełną odpowiedzialnością, gazeta.pl(nie tylko zresztą ona) w bardzo nieładny sposób manipuluje detalami które wypaczają rzeczywistość... Dzisiejszy artykuł o teatrze wrocławskim z różańcem w tle jest tego najlepszym przykładem...¹⁰.

[9] Panie Prezydencie odejdz od Kaczyńskiego, ta droga nie dla Ciebie. Prezes Cię wykończy. Pamiętaj Ty podpisujesz wszystko, Kaczyński nie i taka jest różnica między Wami. Jeśli nie to prawdopodobnie to źle się skończy dla Pana Prezydenta¹¹.

Widać zatem, że nadawca komentarza może go adresować bezpośrednio do jednego z użytkowników (przykład [6]) lub do ogółu internautów (przykład [7]). Adresatem komentarza może być również określony krąg użytkowników (przykład [8]) albo wreszcie konkretna osoba (prezydent, minister itp.), o której mowa w danym tekście, do którego odnosi się komentarz (przykład [9]). Nadawcą tym może być, na podstawie powyższych przykładów, czytelnik „Gazety Wyborczej” [8], przeciwnik PO [7], ktoś, kto nie ma dobrego zdania o Jarosławie Kaczyńskim [9].

3. RELACJA NADAWCZO-ODBIORCZA

W komunikacji internetowej nadawcę i odbiorcę dzieli dystans czasu oraz miejsca, zatem jest to komunikacja pośrednia. W większości przypad-

⁸ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

⁹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

¹⁰ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKpyrRj> [23.11.2015].

¹¹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

ków użytkownicy nie znajdują się poza siecią (choć nie jest to całkowicie wykluczone), a powszechna anonimowość, jaką gwarantuje rzeczywistość wirtualna, powoduje zrównanie statusu wszystkich użytkowników. Powstaje w ten sposób wspólnota, która ustala własne zasady, jakimi mają kierować się jej członkowie. Jedną z najbardziej charakterystycznych jest używanie zwrotów adresatywnych w formie drugiej osoby liczby pojedynczej:

[10] To dlaczego jesteś tutaj? Oglądaj telewizję dla dzieci¹².

[11] Tak jak ty, nie muszę "doczytać co widziałem"¹³.

Dochodzi zatem do złamania jednej z podstawowych zasad tradycyjnej etykiety językowej, zgodnie z którą osoby sobie nieznajome powinny zwracać się do siebie używając grzecznościowych form *pan/pani*. Relacja na „ty” w polskiej kulturze panuje między osobami wobec siebie równorzędnymi, które mogą rozmawiać o sprawach prywatnych (Marcjanik 2007: 36). Natomiast relacja na *pan, pani* charakteryzują się tym, że mają one „wyraźnie określony wokół siebie obszar prywatności, na który wchodzić im wzajemnie nie wolno” (tamże: 44).

Łamiąc tę zasadę, użytkownicy dążą do zmniejszenia dystansu między sobą, a tym samym do zmniejszenia oficjalności sytuacji komunikacyjnej. Jak już zostało powiedziane wcześniej, przestrzeń internetowa daje użytkownikom poczucie równości, ponieważ wszyscy są dla siebie obcy i anonimowi. Relacje między internautami uwidaczniają się najwyraźniej, kiedy dochodzi między nimi do wymiany zdań. Stało się to możliwe po dodaniu nowej funkcji w polu komentowania, mianowicie funkcji „Odpowiedz”. Dzięki niej użytkownik sieci może odnieść się bezpośrednio do konkretnego komentacza, co może przybrać formę dłuższej rozmowy w formie dialogu lub polilogu, ponieważ taka internetowa wymiana zdań pozostaje jawna, a każdy zainteresowany może się do niej w każdej chwili dołączyć:

[12] Maciej Piotr Bogdanski piszemy petycje do tvp o przywusenie dziennikarki na antene bo to skandal jest ze dziennikarka zadaje pytania a polityk pis na zadane pytania nieodpowiada tylko pierdoli co innego i jak tu sie dziennikarka niemiała sie niewkurwc na goscia i w koncu cos dobrego zrobiła ta dziennikarka i zato brawo dla prowadzącej program

Maciej Piotr Bogdanski tak piszemy petycje w obronie dziennikarki i ta dziennikarka ma racje i dobrze i jak tu sie nie wkrwic jak sie zadaje pytania i w chuj porządnej odpowiedzi niema ze strony goscia w studio

¹² <http://wyborcza.pl/1,75478,19229775,komitet-obrony-demokracji-nie-chcemy-polski-zamknietej-dla.html#ixzz3sLGdOzpY> [23.11.2015].

¹³ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

Andrzej Tucholski Proponuję interpunkcji się nauczyć
Grazyna Aneta Przebieracz Popieram petycję!¹⁴

Warto zaznaczyć w tym miejscu, że nie zawsze użytkownicy zwracają się do siebie stosując formy neutralne. Jeśli chodzi o leksykę, to mogą posłużyć się wyrazami słownikowo neutralnymi, ale o nadanej kontekstowo funkcji ekspresywnej:

[13] Człowieku lecz się z chorej nienawiści... Gość o Nicku biedronia-czerska w kulturalny sposób przedstawił swoje zdanie a Ty!¹⁵

[14] oj istoto lecz się, może nie jest jeszcze za późno¹⁶.

Bardzo często stosowane są wyrazy nacechowane emocjonalnie, zwykle obraźliwe:

[15] biedny zmanipulowany i strachliwy idioto, żal mi cię!¹⁷.

[16] Wszystko wiesz co to wywiad jełopie¹⁸.

Jeśli chodzi o inne środki językowe, to dosyć często stosowana jest ironia, która przejawia się np. w użyciu zdrobnień o charakterze deprecjonującym:

[17] Jesteś młodym chłopczykiem, ale puknij się potężnie w głowę!¹⁹.

[18] jesteś w bledzie mały czlowieczku, a może by tak merytorycznie podyskutować?²⁰

[19] Bogaci duchem misiu. Do nas należy przyszłość. Całe szczęście²¹.

Wprowadzenie możliwości udzielenia odpowiedzi miało znaczące konsekwencje dla formy komunikacji internetowej. Wymiana replik dialogowych doprowadziła do przeniesienia na teren komunikacji pośredniej zjawiska charakterystycznego dla komunikacji ustnej, mianowicie wymiennosci ról nadawcy i odbiorcy. Zbliżyło to komunikację internetową w stronę dialogo-

¹⁴ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

¹⁵ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

¹⁶ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

¹⁷ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

¹⁸ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

¹⁹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [03.12.2015].

²⁰ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

²¹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

wości, jednak nie zmieniło oczywiście w typową komunikację ustną. Użytkownicy nie mają ze sobą kontaktu bezpośredniego, a ponadto nie muszą wcale reagować na odpowiedzi do zamieszczonych przez siebie komentarzy. Pod uwagę trzeba wziąć również różnicę czasu, jaka upływa między zamieszczeniem odpowiedzi a zareagowaniem na nią. Należy pamiętać o tym, że jednoczesność nadawania i odbioru jest jedną z podstawowych cech komunikacji ustnej.

4. TEMAT

Ogólnie można stwierdzić, że temat komentarza internetowego determinowany jest – po pierwsze – przez rodzaj strony (jej zawartość, treść), na której użytkownik decyduje się zostawić swój komentarz. Po drugie, bezpośrednio na treść wypowiedzi wpływa temat konkretnego tekstu, do którego odnosi się wypowiedź internauty. Jan Grzenia uznaje za istotną cechę komentarza fakt, że „ma się odnosić do tekstu głównego, a więc jego temat jest narzucony” (Grzenia 2006: 168). Zauważyć jednak można, że nie zawsze przedmiot komentarza ściśle odnosi się do danego tekstu, a zatem wydarzenia czy konkretnych osób. Temat tekstu głównego może stać się pretekstem do wyrażenia opinii bardziej ogólnej.

Jeden z artykułów dotyczył wywiadu, który przeprowadziła dziennikarka TVP INFO Karolina Lewicka z ministrem kultury Piotrem Glińskim i po którym została zawieszona przez prezesa TVP. Znalazły się pod nim komentarze bezpośrednio odnoszące się do osób będących przedmiotem tekstu:

[20] Bolszewik ministrem kultury-komuchy też bardzo intersowały się tym co robi aktor na scenie i jak skończyli?²²

[21] cóż, styl prowadzenia rozmowy przez panią Lewicką pozostawia wiele do życzenia. To wchodzenie w słowo i teksty o tym, że polityk ma miejsce do wygłaszania oświadczeń w Sejmie jest poniżej krytyki.

Panu Glińskiemu też brakło klasy, której od jakby nie było profesora można by oczekiwać.

Jakieś insynuacje o braku zależności mediów i wręcz groźby pod adresem stacji i dziennikarki są niedopuszczalne u przedstawiciela rządu.

Generalnie brak podstawowej kultury o obojga, a w przypadku Pana Glińskiego przerażająca chęć rewanżyzmu, tylko ni wiadomo do kogo skierowana – do mediów, do społeczeństwa? I straszno i śmieszno²³.

²² <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKt26GaM> [23.11.2015].

²³ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKt26GaM> [23.11.2015].

Jednak pojawiły się pod tym artykułem również takie komentarze:

[22] No to mamy PRLbis-PIS- a już myślałem ,że moje dorosłe dzieci tego unikną...²⁴.

[23] suweren dumny z dokonanego wyboru?...gratulacje. A to dopiero początek kaczynizmu. W końcu Populizm i Schizofrenia rządzi...Trochę mi to przypomina zachowanie naiwnych kobiet gdy biorą sobie alkoholika za męża z nadzieją że przecież się zmieni...macie czego chcieliście, tylko czemu całą resztę wciągacie w to szambo?²⁵

Nadawca wypowiedzi [22] nie komentuje bezpośrednio zachowania Karoliny Lewickiej czy Piotra Glińskiego, a zaistniała sytuacja, o której mowa w artykule, jest dla niego pretekstem do wyrażenia swojego sądu na temat obecnej sytuacji politycznej w Polsce po wybraniu nowego rządu. Użytkownik porównuje ją do przeszłego ustroju politycznego – czasów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, sugerując, że obecnie następuje powtórzenie historii, o czym świadczy połączenie *PRLbis*. Natomiast w przykładzie [23] przedmiotem komentarza jest ta część wyborców, która głosowała na Prawo i Sprawiedliwość, jak również sposób rządzenia wybranej partii, w którym dominuje, według nadawcy komentarza, populizm²⁶ i schizofrenia²⁷.

Ze względu na to, że zgromadzone komentarze pochodzą ze stron „Gazety Wyborczej”, odnoszą się głównie do spraw, ogólnie rzecz ujmując, politycznych. Dlatego w celu scharakteryzowania ich tematyki możliwe jest powołanie się na klasyfikację komentarzy politycznych Ewy Miczki (1992: 28), która jako kryterium podziału wyodrębniła hipertemat. Ewa Miczka wyróżnia cztery typy komentarzy politycznych, których analogię można odnaleźć wśród komentarzy internetowych, co zilustrują odpowiednie przykłady.

W grupie pierwszej hipertematem jest obiekt indywidualny, np. prezydent lub minister:

²⁴ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKt26GaM> [23.11.2015].

²⁵ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKt26GaM> [23.11.2015].

²⁶ Populizm to ‘głoszenie, lansowanie idei, zamierzeń politycznych, ekonomicznych i in. za pomocą haseł łatwo trafiających do przekonania, chwytliwych, zgodnych z oczekiwaniami większości, w celu uzyskania poparcia społeczeństwa i osiągnięcia przy jego pomocy wpływów lub władzy’ (NSJP Sob 716).

²⁷ Schizofrenia to ‘choroba psychiczna o nieznanym pochodzeniu i różnorodnych objawach, z których najważniejszymi są: utrata kontaktu z otoczeniem i zaburzenia procesów myślenia’ (NJSP Sob 902).

[24] Pani prof. [Jadwiga Staniszkis] w końcu dotarło to do Pani, pewnie zauroczenie prezesem nie minie tak szybko ? tak to jest z „miłością” bez wzajemności...²⁸.

[25] Kadencja minie i Pan Andrzej Duda odpowie przed wymiarem sprawiedliwosci²⁹.

[26] Pacynka sterowana przez prezesa. Ale przecież wszyscy o tym wiedzieli, nawet naiwni ludzie, którzy głosowali na jego kielbasę wyborczą. [o Andrzeju Dudzie]³⁰.

[27] Decydować będzie jego [Andrzeja Dudy] nadprezydent Jarosław [Kaczyński]³¹.

Dla grupy drugiej hipertematem bywa obiekt zbiorowy, np. partia lub instytucja:

[28] ..pis to piąta kolumna Putina. Widać że Schroeder, Janukowycz, Orban, Zeman a u nas pismo targiwica to puzzle z jednej układanki.

Czekam teraz na szerokie otwarcie na sowietów (jakieś kontrakty 30to letnie np. na elektrownie atomowe), albo wypowiemy im wojnę i zaraz się poddamy³².

[29] te wyborcza z niemieckim rodowodem – a może napiszesz co lepsze dla ludzi a nie co o nas mówią za granicą dzięki waszym artykułom³³.

[30] W tej Wyborczej to jakieś same zakompleksione słoiki – ciągle oglądają sie na to, co o nich Niemcy napuszają³⁴.

[31] Widać powoli czego możemy spodziewać się po rządach PIS. Niestety wraca cenzura jak w latach 2005-2007, gdzie PIS też ograniczał swobody obywatelskie, prawa człowieka, godności i demokracji i łamał wszelkie zasady Konstytucji RP. Ludzie z PIS wtedy też wywalali niewygodnych dla nich dziennikarzy, tak jak dzieje się teraz. Nie możemy do tego dopuścić³⁵.

Typ trzeci to komentarze, w których tematem nadrzędnym jest miejsce, np. kraj, region:

²⁸ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

²⁹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

³⁰ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

³¹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

³² <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

³³ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

³⁴ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

³⁵ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

[32] No, to kulturę w Polsce mamy już dookreśloną. W normalnym, demokratycznym kraju, po groźbach, jakie wystosował minister wobec dziennikarzy, to minister raczej zostałby zawieszony³⁶.

[33] W każdym normalnym kraju po wyczynach ostatnich dni, Gliński zostałby zdymisjonowany lub przymuszony do dymisji. W Polsce atakuje się dociekliwą dziennikarkę...³⁷.

[34] Niemcy... Nowy Ból Głowy Europy bo jednak wiemy i widzimy co się dzieje w Europie³⁸.

W grupie ostatniej znajdują się komentarze, dla których hipertematem jest jakieś wydarzenie:

[35] Koleś [Piotr Gliński] chciał wczoraj cenzurować teatr a dziś będzie zamykał niesłuszną stację tv... Rewolucja bolszewików nabiera tempa³⁹.

[36] Ależ nie wiem w czym Niemcy widzą problem, przecież są z Putinem na wiele rzeczy dogadani. Połowa zarządu Gazpromu to Niemcy, łącznie z byłym kanclerzem Schroederem, dwa Nordstreamy z pominięciem Polski. Blokowana jest budowa baz NATO w Polsce przez Niemców, Angela co chwilę widzi się z Putinem. To kto w końcu traci na tych hasłach⁴⁰.

Poza tym niech patrzą na swoje zachodnie podwórko, za chwilę Wielka Brytania opuści UE.

[37] W dniu 25.11.2015r. w wyniku zamachu na Trybunał Konstytucyjny poniosła śmierć DEMOKRACJA o czym zawiadomia pogrążona w smutku OJCZYŻNA (klepsydra do pobrania na mojej stronie). [Tekst dotyczył sporu wokół Trybunału Konstytucyjnego.]⁴¹.

Oczywiście nie zawsze można przeprowadzić wyraźne granice klasyfikacyjne, a przedstawiona powyżej paralela ma na celu jedynie zwrócenie uwagi na podobieństwo między komentarzem internetowym a jego odmianą dziennikarską (prasową). Czasem trudno ustalić, co jest tematem nadrzędnym komentarza; może nie mieścić się on w podanej wyżej klasyfikacji, jak w poniższym przykładzie, gdzie właściwie tematem jest ogólna obecna sytuacja „wewnątrzpolityczna” Polski:

³⁶ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKt26GaM> [23.11.2015].

³⁷ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKt26GaM> [23.11.2015].

³⁸ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

³⁹ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKpyrRj> [22.11.2015].

⁴⁰ <http://wyborcza.pl/1,75477,19263906,niemiecki-dziennik-antyuropejskie-hasla-polskiego-rzadu-dzialaja.html#ixzz3t0HLYDGR> [29.11.2015].

⁴¹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

[38] Ma Pani racje, p. Kasiu, zachod pilnuje własnych interesów dlatego w interesie Polski i Polaków jest zarządzenie temu PIS-owskiemu balaganowi. Musimy się opowiedzieć za Europą albo za wschodem I nie ma tu innej opcji bo nasza historia pokazała niejedną raz, że wymachując piściami na lewo I prawo w pojedynkę traciłmy wolność którą tak kochamy⁴².

Brak w tej wypowiedzi odwołań do konkretnych osób czy zdarzeń, jedynie wspomniana jest partia rządząca, trudno jednak uznać ją za hipertemat przytoczonego komentarza.

Skoro już wskazane zostało pewne podobieństwo z komentarzem prasowym w zakresie tematu, to warto również zastanowić się nad pojęciem aktualności w stosunku do komentarza internetowego, która jest podkreślana w każdej z przytoczonych na początku definicji słownikowych (w każdej występuje jako element definicyjny). Odmiana dziennikarska komentarza traktuje zawsze o bieżących wydarzeniach, zwykle politycznych czy społecznych, choć Wojciech Kajtoch zwraca uwagę również na to, że komentarz nie musi być reakcją na wyłącznie nowe zjawiska, może omawiać także sprawy przeszłe z perspektywy współczesności. Z drugiej strony podkreśla również, że komentarz to artykuł publicystyczny o „najwyższym stopniu aktualności” (Kajtoch 2006: 97).

Komentarze internetowe wykorzystane w tym artykule odnoszą się do tekstów politycznych, publikowanych przez jeden z najpopularniejszych dzienników polskiej prasy, ich tematem będą zatem bieżące wydarzenia, o których informują media. Tutaj ujawnia się cecha, o której pisał Grzenia (2006: 168), mianowicie, że temat komentarza jest „z góry narzucony”. Trzeba podkreślić raz jeszcze, że w pierwszej kolejności przedmiot komentarza jest determinowany przez tematykę strony i zamieszczanych na niej treści. Gdyby zgromadzony materiał badawczy pochodził z, przykładowo, hobbystycznego blogu poświęconego zdrowemu odżywianiu, to tematem nadrzędnym dla wypowiedzi użytkowników byłoby odżywianie, dieta itp.

Jednak nad aspektem aktualności komentarzy internetowych można zastanowić się również z innej perspektywy. Opublikowaniu nowego tekstu na stronie towarzyszy zawsze pojawienie się dużej liczby komentarzy w krótkim czasie. Informacje udostępnianie w Internecie obecnie podlegają bardzo szybkiej dezaktualizacji, ponieważ są ciągle zastępowane przez nowe treści. Wystarczy, że tekst przesunie się z początkowej pozycji na niższą, mniej lub wcale niewidoczną dla odbiorcy, a istnieje bardzo małe prawdopodobieństwo, że zostanie przeczytany, a tym samym skomentowany. Całkiem rzadkie jest również powracanie do wpisów archiwalnych. Największa ilość kome-

⁴² <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

tarzy pojawia się zawsze pod najbardziej aktualnymi tekstami. Wraz z przedawnieniem informacji, aktualność tracą również komentarze.

5. INTENCJA KOMUNIKACYJNA

Intencja komunikacyjna, czyli tzw. wewnętrzny cel, jest przypisywana nadawcy i może być wyrażona jawnie lub pośrednio (Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009: 155, 163). Za główną intencję komunikacyjną komentarza internetowego można uznać na pewno wyrażenie subiektywnej oceny nadawcy. Pisząc o intencji komunikacyjnej, należy zwrócić uwagę na dwa jej aspekty: co podlega ocenie w wypowiedziach internautów oraz jakich używają oni środków językowych do wyrażenia swoich sądów.

Użytkownicy mogą w swoich komentarzach oceniać konkretne wydarzenia lub osoby, które biorą w nim udział. W przypadku zebranego przez mnie materiału zwykle są to opinie bardzo krytyczne:

[39] Chamstwem wykazała się Lewicka nie pozwalając odpowiedzieć Gliškiemu na swoje pytania – bez przerwy mu przerywała, nie pozwalała dokończyć zdania, zadawała następne kilka pytań. Gliški podsumował Lewicką, że prowadzi nie rozmowę a przesłuchanie w stylu kiepskiego prokuratora, który nie chce się dowiedzieć co chce zeznać przesłuchiwany ... (Tekst dotyczył wywiadu dziennikarki TVP INFO Karoliny Lewickiej z ministrem kultury Piotrem Gliškim)⁴³.

Często zdarza się jednak, że konkretne wydarzenia wywołują opinie bardziej ogólne, niezwiązane ściśle z przedmiotem tekstu (poniższe przykłady odnoszą się do tekstu o wywiadzie Karoliny Lewickiej z Piotrem Gliškim):

[40] PIS doszło do władzy i mamy sterowanie mediami⁴⁴.

[41] Kilka dni przy władzy i już zaczynają wprowadzać cenzurę. Brawo Polsko, brawo Polacy. O taką Polskę zawalczyliście w ostatnich wyborach⁴⁵.

Wreszcie trzeba również zauważyć, że ocenie podlegają wypowiedzi innych użytkowników:

[42] Jedyny normalny komentarz. Dziękuję⁴⁶.

⁴³ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

⁴⁴ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

⁴⁵ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

⁴⁶ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

[43] Milena Chareża (podkreślenie moje – S. A.) Antysemityzm idzie w parze z totalną głupotą, żenujący komentarz!⁴⁷

Swoje opinie nadawcy komentarzy mogą wyrażać w sposób bezpośredni lub pośredni. Jedną ze stosowanych form bezpośrednich są operatory, czyli pierwszoosobowe czasowniki myślenia oraz wyrażenia z dzierżawczym zamkiem pierwszoosobowym, które uwidaczniają nadawcę wypowiedzi:

[44] Moim zdaniem dziennikarka Karolina Lewicka jest sobie winna i jej zachowania nie da się sprawiedliwić: [...]⁴⁸.

[45] Myślę, że mają rację. Już po kilku tygodniach rządzenia, widać na co stać PiS. A będzie coraz gorzej. [...]⁴⁹.

Natomiast najczęściej stosowanym środkiem oceny bezpośredniej jest słownictwo oceniające, często nacechowane negatywnie, powszechnie uznawane za obraźliwe i wulgarne, a także nazwy wskazujące na niski poziom inteligencji czy określające postawę służalczości:

[46] Niech się ten kaczy dupęk zajmie Pornografią Gombrowicza, będzie śmieszniej⁵⁰.

[47] Co za żałosny bufon. Techniczny od siedmiu boleści⁵¹.

[48] Pacyнка sterowana przez prezesa⁵².

[49] bez przesady ten chłopak na posylki od kaczyńskiego to zaden prezydent⁵³.

Obok leksyki wartościującej bardzo często stosowanym pośrednim środkiem językowym jest ironia:

[50] Mmmmm ból dupy niemieckich mediów. Miód na moje oczy. Cemu Gazeta Wybiórcza nie pokazywała co media zagraniczne pisały o Marszu Niepodległości w tym roku? Dlaczego nie pokazano nic z australijskich gazet?

⁴⁷ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

⁴⁸ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

⁴⁹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

⁵⁰ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

⁵¹ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

⁵² <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

⁵³ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

Bo się nie wpasowuje w michnikowski kanon? Takie to smutne... Jak tam po odcięciu od państwowych pieniędzy się czujecie?⁵⁴

W przykładzie [50] kolokwialne wyrażenie *ból dupy* oddaje lekceważący stosunek nadawcy do tematu wypowiedzi, którym jest niemiecka prasa. Ironiczne przekształcenie jednego z członów nazwy czasopisma z *Wyborczej* na *Wybiórczą* oddaje przeświadczenie autora komentarza, że *Gazeta Wyborcza* dokonuje selekcji treści i w ten sposób przedstawia zafałszowany obraz świata. Ironię wyraża także zdanie „Takie to smutne...”, ponieważ w rzeczywistości nadawca ma na myśli coś zupełnie odwrotnego i nie współczuje szczerze redakcji gazety. Całość zakończona jest dodatkowo prowokującym pytaniem z ironicznym użytym zdrobnieniem *pieniążki*.

Jeśli chodzi o inne środki oceny pośredniej, to zauważyć można stosowanie przez nadawców wypowiedzi różnego rodzaju aluzji, które świadczą o negatywnym wartościowaniu działań, do jakich się odnoszą (użytkownicy odwołują się m. in. do autorytarnych lub dyktatorskich systemów rządzenia, ograniczających wolność człowieka):

a) do terminologii innych systemów politycznych (głównie nazizmu, totalitaryzmu)

[51] Fakt. Jesteś w większości. Dzięki takim jak ty 5 mln ludzi w 38 milionowym kraju wybrało Kaczyńskiego na Fuhrera⁵⁵.

[52] [...] władza uderzyła mu [Piotrowi Glińskiemu] do jego mózgu rodem z homo catholicus-sovieticus. Pierwszy raz w życiu dostał jakieś wysokie stanowisko i wydaje mu się, że może z góry traktować ludzi⁵⁶.

b) do przeszłej sytuacji politycznej Polski (czasów PRL-u)

[53] W zachowaniu dziennikarki [Karoliny Lewickiej] nie było nic niewłaściwego, a jej obowiązkiem jest zadawanie trudnych pytań. A to, że dla kogoś są one niewygodne i nie umie na nie odpowiedzieć to nie powinien zajmować publicznego stanowiska..Wracają czasy PRL-u.

[54] [...] Nawet za czasów szalejącej cenzury w czasach PRL-u, cenzorzy z CUKPiW ul.Mysia 2, zanim dali tzw. zapis tzn.zabronili publikacji sztuki czy filmu itp.najpierw oglądali recenzony film czy sztukę lub czytali kwestionowaną publikację. Innymi słowy byli bardziej profesjonalni od ministra Gliń-

⁵⁴ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

⁵⁵ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229775,komitet-obrony-demokracji-nie-chcemy-polski-zamknietej-dla.html#ixzz3sLGdOzPY> [23.11.2015].

⁵⁶ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

skiego. Ten post PZProwski pomiot kamuflujący się pod nazwą PiS, nawet nie potrafi dobrze naśladować swoich mistrzów. [...]

c) do sytuacji w innych państwach komunistycznych, takich jak Korea Północna czy Białoruś

[55] [...] Gliński właśnie zarobił nicka: Komunistyczny Cenzor. W głowie się nei mieści Szok. Kaczyński rządzi wszystkim, niczym Kim Dzong jak mu tam w Korei Północnej. [...] ⁵⁷.

[56] [...] Oto widzicie co nas czeka, Gliński już to zapowiedział. Białoruś już się zbliża⁵⁸.

d) do szeroko rozumianej kultury (literatury, historii, mitów narodowych)

[57] piękne, ale prawdopodobnie zupełnie nieczytelne dla tych, którzy mają mniej niż 45 lat i nie doświadczyli na własnej skórze „partyjnego rządu dusz”⁵⁹. [...]

[58] Albo zachodnie, niemieckie francuskie albo ruskie i najgorsze ze rozbiory ustalał Polski Sejm z bezsilności do rządu państwem⁶⁰.

6. UKSZTAŁTOWANIE JĘZYKOWE

Ze względu na ograniczenia objętościowe nie sposób przedstawić tutaj całościowej i dokładnej analizy warstwy językowej komentarzy internetowych, ale można skupić się na najważniejszych, a tym samym dominujących, cechach na każdym poziomie językowym.

Komentarz internetowy jest wypowiedzią o braku wyraźnie spetryfikowanej struktury, trudno więc określić ramę tekstową w przypadku treści samego komunikatu. Za elementy ramy tekstowej można uznać jedynie „otoczenie” opublikowanego już komentarza, czyli stałe elementy, które zawsze mu towarzyszą, tj.: nick nadawcy, zwykle avatar, data i godzina publikacji, dodatkowe przyciski umożliwiające odpowiedź na komentarz lub jego ocenę.

⁵⁷ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

⁵⁸ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

⁵⁹ Aluzja do III części *Dziadów* Adama Mickiewicza.; <http://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/1,35771,19222568,cenzura-w-teatrze-polskim-minister-kaze-wstrzymac-przygotowania.html#ixzz3sKpEfPYe> [20.11.2015].

⁶⁰ Aluzja do wydarzenia historycznego – rozbiórów Polski; <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

Sekcja komentarzy jest integralną częścią strony internetowej, jednak komentarze same w sobie nie są częścią tekstu głównego, ponieważ może on funkcjonować bez nich. Natomiast lektura samych komentarzy nie zawsze wystarcza do dokładnej rekonstrukcji tematyki tekstu, choć odnoszą się one, bezpośrednio lub pośrednio, do tekstu, którym zostały wywołane.

Charakterystyczną cechą wypowiedzi internautów jest nierozbudowana forma. Wiąże się to na pewno z dynamicznością charakterystyczną dla komunikacji internetowej, która prowadzi do szybkiej dezaktualizacji informacji. Dlatego też użytkownicy muszą szybko reagować na najnowsze informacje, nie mają więc czasu na konstruowanie długich wypowiedzi. Ujawnia się tutaj tym samym wysoki stopień ekspresywności oraz spontaniczności ich wypowiedzi. Zwykle składają się one z kilku zdań, a w skrajnej postaci z pojedynczego wypowiedzenia bądź nawet wykrzyknienia złożonego z jednego lub kilku wyrazów:

[59] Oho Kilka dni przy władzy i już zaczynają wprowadzać cenzurę. Brawo Polsko, brawo Polacy. O taką Polskę zawalczyliście w ostatnich wyborach⁶¹.

[60] Powodzenia w wolnej Polsce !!!!!!!!!!!!!!!⁶²

[61] Dyktatura!!!⁶³

Pod względem składniowym komentarze internautów są bardzo zróżnicowane, zauważyć jednak można, że niektóre struktury syntaktyczne występują częściej niż inne. Użytkownicy w swoich wypowiedziach używają głównie zdań pojedynczych, struktur eliptycznych (często równoważników zdań), a także zdań urwanych, niedokończonych. Takie rodzaje wypowiedzeń są charakterystyczne dla odmiany ustnej języka. Poniżej przedstawiam kilka przykładów:

[62] Rafale Witosławski, na koszt podatnika dostaniesz piękna łopatę. W wolnych chwilach między postami możesz zacząć się okopywać⁶⁴.

[63] Jak pornografia to do Glińskiego...⁶⁵.

[64] Przecież takie komentarze są wam na rękę. Czujecie się ja ryba w wodzie. Wszyscy przeciwko wam.... Jesteście jak Chrystus na gulgocie...⁶⁶.

⁶¹ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tpv-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

⁶² <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

⁶³ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

⁶⁴ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

⁶⁵ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

⁶⁶ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

Często spotykanym typem wypowiedzenia są wykrzyknienia, jak również pytania, które wzmacniają ekspresję komunikatu:

[65] Skandal panie Ministrze i Profesorze! Jest to postępowanie niegodne człowieka i polityka! Cofa Pan Polskę do lat 60-tych tow. Gomułki⁶⁷.

[66] Oda do Kaczyńskiego!! Niech posłucha!!!!⁶⁸.

[67] Gazeta wyborcza i jej wielkie odkrycie!!! Ze wszystkim jak zawsze ostatni... A jak wasza redakcja pisze o rządach innych Państw? Pochwalcie się...⁶⁹.

Widać wyraźnie na podstawie przykładów [62–67], że w komentarzach internetowych bardzo często nadawcy operują strukturami typowymi dla ustnej odmiany języka. Rzadziej konstruują pełne zdania złożone, budując poprawny pod względem gramatycznym wywód myślowy:

[68] Przede wszystkim, jeśli ktoś rzeczywiście śledzi zachodnie media, to wie, że o sytuacji w Polsce niewiele się pisze i mówi. Świat ma większe problemy⁷⁰.

[69] Oglądałem ten program, dziennikarka tylko chciała aby Wicepremier odpowiadał na pytania a nie wygłaszam swoje opinie. Miała rację, szkoda, że Prezes nie stanął po jej stronie. Jemu już i tak nic nie pomoże, a tak to oszczędźby z twarzą. Oto widzicie co nas czeka, Gliński już to zapowiedział. Białoruś już się zbliża⁷¹.

W zakresie leksyki dominuje słownictwo potoczne, nacechowane ekspresywnie:

[70] Tylko tak dalej. Prezes TVP ze strachu narobił w gacie a z tego może być w TVP ogromny smród⁷².

[71] Lewicka to przykład chorego, wynaturzonego dziennikarstwa. To funkcjonariusz medialny upadłej już władzy występujący w roli prokuratora w stosunku do gościa reprezentującego przeciwny obóz. Żenujące⁷³.

⁶⁷ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

⁶⁸ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

⁶⁹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

⁷⁰ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

⁷¹ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

⁷² <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

⁷³ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

[72] [...] Za noszenie oporników partyjny dyrektor wywalal u nas ze szkoły. Zobaczymy, czy ktorys z was wyleci dzisiaj ze szkoły czy z roboty, chociaż wasze, jednowatowe oporniki sa o wiele lepiej widoczne niz nasze. Mozecie sie, gowniarze, bawic w opozycje w czasach, gdy nic wam nie grozi, gdy macie swoje fejsbuki i dyzurny organ prasowy, który zawsze was za wasze podobnego rodzaju wybryki poglaszcze. [...] ⁷⁴.

Ze względu na tematykę wybranych stron internetowych, która determinuje również treść komentarzy, częściej można spotkać się z leksyką nacechowaną negatywnie, zwłaszcza gdy komentowane artykuły traktują o sprawach ważnych dla ogółu społeczeństwa, które chce wyrazić swoją dezaprobatę i niezadowolenie:

[73] butę stary pryk ma... ⁷⁵ [o ministrze Piotrze Glińskim]

[74] Jarek stara pierdolo nie ma zamiaru cie słuchać ⁷⁶ [o Jadwidze Staniszkis]

[75] tTo PiSowskie monstrum nie rozroznia sztuki od pornografii ⁷⁷ [o ministrze Piotrze Glińskim]

[76] Więcej wiedzą niż polskie mohery i inni co wybrali ludzi chorych psychicznie ⁷⁸.

Na poziomie słowotwórczym uwagę zwracają stosowane przez użytkowników derywaty wartościujące, zarówno te istniejące już w języku, jak i nowe, tworzone przez internautów:

[77] Myślenie nie boli profesorku z bożej łaski ⁷⁹. [o ministrze Piotrze Glińskim]

[78] Starucha jakby zmądrzała na stare lata... ⁸⁰. [o Jadwidze Staniszkis]

[79] I dlaczego krzyż dalej wisi a lewactwa w sejmie nie ma? ⁸¹

⁷⁴ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229775,komitet-obrony-demokracji-nie-chcemy-polski-zamknietej-dla.html#ixzz3sLGdOzpY> [23.11.2015].

⁷⁵ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

⁷⁶ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

⁷⁷ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKpyrRj> [23.11.2015]

⁷⁸ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

⁷⁹ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKt26GaM> [23.11.2015].

⁸⁰ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

⁸¹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

[80] Kaczyzm, zwyczajny kaczyzm: członek rządu najpierw uznający się za supercenzora, a zapytany o to, grożący dziennikarzowi i stacji⁸². [Kaczyzm jako nazwa dla ogółu zachowań członków PIS; supercenzor – o Piotrze Glińskim]

Warto zwrócić również uwagę na pewne charakterystyczne zjawiska na poziomie zapisu wypowiedzi. Jednym z najbardziej charakterystycznych jest niestosowanie przez użytkowników znaków diakrytycznych, co może być związane z tym, że ich napisanie wymaga naciśnięcia więcej niż jednego klawisza w tym samym czasie, a to spowalnia proces pisania. Wynikać to może również z niedbałości nadawcy, podobnie jak niestosowanie znaków interpunkcyjnych czy wielkich liter, co w połączeniu z niedokładnymi odstępami między wyrazami może obniżać zrozumienie wypowiedzi.

7. WARTOŚCI

Komponent aksjologiczny w opisie gatunkowym uwydatniła S. Niebrzegowska-Bartmińska (2012), zwracając uwagę na to, że wartości są istotnym elementem analizy genologicznej, a parametr ten był dotychczas pomijany ze względu na to, że nie ujawniał się w sposób bezpośredni. Na poziomie przedstawieniowym wartości związane są z tematem wypowiedzi (Niebrzegowska-Bartmińska 2012: 39). W przypadku zgromadzonego materiału istotna jest zarówno tematyka komentarzy, jak i tekstów, do których one się odnoszą.

Artykuły zamieszczane w internetowym wydaniu „Gazety Wyborczej” w dużej mierze dotyczą polityki wewnętrznej i zagranicznej oraz spraw dotyczących całego społeczeństwa, aktualnych, związanych z sytuacją ogólnopolską. W komentarzach dominować będą przede wszystkim wartości demokratyczne, takie jak:

a) wolność (przede wszystkim wolność słowa):

[81] Oglądałem wstyd dla PrezesaTVP chyba obawia sie o własna dupe wicepremier byl arogancki pelen nienawisci nie odpowiadal na zadane pytania . Wstyd wstyd gdzie wolnosc i demokracja⁸³.

[82] PIS doszło do władzy i mamy sterowanie mediami⁸⁴.

⁸² <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tpv-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

⁸³ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

⁸⁴ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKpyrRj> [23.11.2015].

[83] No, to kulturę w Polsce mamy już dookreśloną. W normalnym, demokratycznym kraju, po groźbach, jakie wystosował minister wobec dziennikarzy, to minister raczej zostałby zawieszony⁸⁵.

[84] Widać powoli czego możemy spodziewać się po rządach PIS. Niestety wraca cenzura jak w latach 2005 – 2007, gdzie PIS też ograniczał swobody obywatelskie, prawa człowieka, godności i demokracji i łamał wszelkie zasady Konstytucji RP. Ludzie z PIS wtedy też wywalali niewygodnych dla nich dziennikarzy, tak jak dzieje się teraz. Nie możemy do tego dopuścić⁸⁶.

b) niezależność mediów:

[85] i zaraz zacznie brakowac wazeliny ... co sie w tej Polsce dzieje ? ... wstyd prezecie TVP⁸⁷.

[86] Tylko tak dalej. Prezes TVP ze strachu narobił w gacie a z tego może być w TVP ogromny smród⁸⁸.

c) niezależność państwa od innych krajów, szczególnie lepiej rozwiniętych ekonomicznie:

[87] i bardzo dobrze!! Polska powinna miec swoje zdanie a nie tylko lizanie tyłków całej europie⁸⁹.

[88] W Polsce media pokroju Gazety Wyborczej starają się wszystkim wmówić – opinii publicznej, że Polska jest zaściankiem Europy tylko dlatego, że broni pewnych wartości i potrafi się „postawić” rozkazom z Berlina, Brukseli, czy Paryża. Ciekaw jestem, czy Niemieckie media z równym zapałem, co np. Gazeta Wyborcza lub Newsweek cytują głos „polskich mediów” piszących o Angeli Merkel i innych⁹⁰.

d) obiektywizm gazety w przedstawianiu treści:

[89] Czytelnicy gazeta.pl czytam artykuły na tym portalu od dawna i mam dla was radę, zanim napiszecie jakiś komentarz zweryfikujcie „fakty” podane w artykule na innych portalach w szeroko rozumianym Internecie... Piszę to z pełną odpowiedzialnością, gazeta.pl(nie tylko zresztą ona) w bardzo nieładny sposób manipuluje detalami które wypaczają rzeczywistość... Dzisiejszy

⁸⁵ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKpyrRJ> [23.11.2015].

⁸⁶ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKpyrRJ> [23.11.2015].

⁸⁷ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

⁸⁸ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

⁸⁹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

⁹⁰ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

artykuł o teatrze wrocławskim z różańcem w tle jest tego najlepszym przykładem...⁹¹

[90] Mmmmm ból dupy niemieckich mediów. Miód na moje oczy. Cemu Gazeta Wybiórcza nie pokazywała co media zagraniczne pisały o Marszu Niepodległości w tym roku? Dlaczego nie pokazano nic z australijskich gazet? Bo się nie wpasowuje w michnikowski kanon? Takie to smutne... Jak tam po odcięciu od państwowych pieniędzy się czujecie?⁹²

Z drugiej zaś strony dezaprobowane są: obojętność wobec spraw narodowych [91], manipulowanie treściami [89,90], ograniczenia wolności np. przez wprowadzanie cenzury [92], wszelkie próby czy przejawy wprowadzenia rządów autorytarnych [93], postawa podległości czy służalczości [94, 95]:

[91] Fakt. Jesteś w większości. Dzięki takim jak ty 5 mln ludzi w 38 milionowym kraju wybrało Kaczyńskiego na Fuhrera. Ciekawe kiedy cię to znacznie obchodzi? Może kiedy cię spałują za brak biało-czerwonej opaski na rękawie 1 sierpnia? Albo za oglądanie zakazanych antynarodowych i antykościelnych kabaretów?⁹³

[92] Kaczym, zwyczajny kaczym: członek rządu najpierw uznający się za supercenzora, a zapytany o to, grożący dziennikarzowi i stacji⁹⁴.

[93] No i mamy pierwszą ofiarę reżimu Kaczystowskiego. Pani Karolino, po obaleniu Kaczyńskiego będzie to chlubna karta w Pani życiorysie⁹⁵.

[94] Pacynka sterowana przez prezesa⁹⁶.

[95] Nie może to przecież pacholek kaczyńskiego!

[96] A czego się spodziewaliscie po kukielce i marionetce?

Jeżeli chodzi o poziom interakcyjny, na którym wartości związane są z nadawcą wypowiedzi oraz jego intencją (Niebrzegowska-Bartmińska 2012: 39), to na plan pierwszy wysuwa się na pewno samodzielność myślenia, po-

⁹¹ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-zebędzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKpyrRj> [23.11.2015].

⁹² <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

⁹³ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229775,komitet-obrony-demokracji-nie-chcemy-polski-zamknietej-dla.html#ixzz3sLGdOzY> [23.11.2015].

⁹⁴ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

⁹⁵ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

⁹⁶ Przykłady [94-96]: <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

parta rzeczowymi argumentami, posiadanie odpowiedniej wiedzy i doświadczenia:

[97] jesteś w błędzie mały człowieczku, a może by tak merytorycznie podyskutować?⁹⁷

[98] Ale studnia leje wodę... Ciekawe jaka mają stawkę na stanowisku Trola, że tak słabo się stara. Albo dopiero jest początkującym smalltrole⁹⁸.

[99] Jesteś młodym chłopczykiem, ale puknij się potężnie w głowę⁹⁹.

Natomiast jako antywartość występuje na pewno łatwość w uleganiu manipulacji:

[100] [...] Czyli mamienie i wciskanie ciemnoty ludziom..podatnym na ich manipulacje..Czego przykładem są te barany ..co na nich głosowały..¹⁰⁰.

[101] Ludzie ogarnijcie się wreszcie i zacznijcie myśleć - to nie boli. Aż tyłu z Was ma coś na sumieniu, że tak się boicie?POpaprancy...¹⁰¹.

[102] biedny zmanipulowany i strachliwy idioto, żal mi cię¹⁰².

Negatywnie wartościowane są również postawy agresji wobec innych [103,104], nietolerancja [107] oraz niewiedza, niski poziom intelektualny (w przekonaniu nadawcy wypowiedzi) [105,106]:

[103] Jesteś zbyt mały by obrazić ministra. Takimi pionkami jak ty nikt się nie przejmuje. Plujesz jak reszta głupców, a wszystko spowodowane jest chorobą którą nazywa się NIENAWISC. Smutne życie musisz prowadzić :)¹⁰³.

[104] Człowieku lecz się z chorej nienawiści... Gość o Nicku biedroniaczerska w kulturalny sposób przedstawił swoje zdanie a Ty!?!¹⁰⁴.

[105] Milena Charęza tak dla własnych korzyści gotowa jesteś sprzedać Polskę Putinowi, tak właśnie działa agencja wpływu. Indoktrynuje debili!

⁹⁷ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

⁹⁸ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [23.11.2015].

⁹⁹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [03.12.2015].

¹⁰⁰ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

¹⁰¹ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

¹⁰² <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [06.12.2015].

¹⁰³ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

¹⁰⁴ <http://wyborcza.pl/1,75478,19229917,wicepremier-glinski-zrodla-mowily-ze-bedzie-tam-pornografia.html#ixzz3sKqSTS84> [22.11.2015].

Dostaniesz te swoje 500 zł i dwie butelki samogonu, i będzie wspaniale... jak na Białorusi!¹⁰⁵.

[106] Milena Charęza Antysemityzm idzie w parze z totalną głupotą, żenujący komentarz!¹⁰⁶

[107] Nie współczuję Tobie, a Twoim dzieciom.. mam nadzieje ze będzie w nich mniej ignorancji i niewiedzy...¹⁰⁷

Wreszcie z negatywną oceną internautów spotykają się bezkrytycznej aprobaty i podległości wobec władzy:

[108] suweren dumny z dokonanego wyboru?...gratulacje. A to dopiero początek kaczynizmu. W końcu Populizm i Schizofrenia rządzi...Trochę mi to przypomina zachowanie naiwnych kobiet gdy biorą sobie alkoholika za męża z nadzieją że przecież się zmieni...macie czego chcieliście, tylko czemu całą resztę wciągacie w to szambo?¹⁰⁸

[109] Ej, niepokorni? Czujecie satysfakcję, pieski reżimowe?¹⁰⁹

Zgodnie z typologią wartości Jadwigi Puzyniny (1992: 39-43) w komentarzach internetowych przejawiają się przede wszystkim wartości moralne, związane z poszanowaniem godności i wolności człowieka oraz poznawcze, dotyczące prawdziwości przekazów prasowych, ale również wiedza posiadana przez nadawców wypowiedzi. Antywartości z tego pola to przede wszystkim manipulowanie przekazywanymi treściami, co prowadzi do zafałszowywania obrazu świata, a ponadto ograniczanie wolności słowa, dostępu to obiektywnych informacji oraz świadoma i bezkrytyczna postawa świadomej podległości. Natomiast antywartości ostateczne związane są z niewiedzą, krzywdą jednostki, niesprawiedliwością.

8. Podsumowanie

Przedstawiona w tym artykule analiza genologiczna pozwala na stworzenie wstępnego obrazu komentarza internetowego jako gatunku mowy. Wiadać, że ta forma wypowiedzi ma charakter hybrydyczny, łączy w sobie różne cechy. Przejawia się to przede wszystkim w przenoszeniu do komunikacji

¹⁰⁵ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

¹⁰⁶ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [30.11.2015].

¹⁰⁷ <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=nf> [04.12.2015].

¹⁰⁸ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

¹⁰⁹ <http://wyborcza.pl/1,75478,19230468,dziennikarka-tvp-blyskawicznie-zawieszona-po-wieczornej-rozmowie.html#ixzz3sKssDAap> [23.11.2015].

internetowej (pośredniej) cech charakterystycznych dla komunikacji ustnej (bezpośredniej). Ma to miejsce na poziomie relacji nadawczo–odbiorczych, gdzie zaobserwować można dążenie do zmniejszenia dystansu między użytkownikami, a tym samym zmniejszenia oficjalności sytuacji komunikacyjnej.

Cechy komunikacji ustnej są widoczne również na poziomie warstwy językowej. Komentarze internetowe to wypowiedzi w dużym stopniu spontaniczne i ekspresywne, dominuje w nich zazwyczaj emocjonalny stosunek nadawcy. Nietrudno zauważyć, że często są to luźne uwagi, nie zawsze bezpośrednio związane z tematem tekstu, do którego się odnoszą. Ta obserwacja pozwala na usytuowanie komentarza internetowego blisko jednego z przytoczonych na początku artykułu znaczeń leksemu *komentarz*, które definiuje go jako ‘uwagi, najczęściej krytyczne, wypowiedziane o kimś, o czymś’.

Komentarza internetowego nie można uznać raczej za gatunek całkowicie nowy, choć wiele jego cech genologicznych determinowanych jest przez środowisko komunikacyjne, w którym funkcjonuje. Jan Grzenia (2006) wyróżnia go jako jeden z gatunków internetowych charakterystycznych dla komunikacji internetowej. Warto w przyszłości przyjrzeć się także bliżej relacjom między komentarzem internetowym a komentarzem prasowym, którego podstawową intencją jest również ocena i interpretacja aktualnych wydarzeń.

Bibliografia

Słowniki

- NSJP Sob – *Nowy słownik języka polskiego*, red. Elżbieta Sobol, 2003, Warszawa: PWN.
- PSJP Zgół – *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, H. Zgółkowa, 1995–2005, t. 1–50, Poznań: Wyd. Kurpisz.
- SJP Dor – *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, 1958–1969, t. 1–11, Warszawa: Wiedza Powszechna.
- SJP Szym – *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, 1978–1981, t. 1–3, Warszawa: PWN.
- UJSP Dub – *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, 2006, t. 1–6, Warszawa: PWN.
- WSJP Dun – *Język polski. Współczesny słownik języka polskiego*, red. B. Dunaj, 2007, t. 1–2, Warszawa: Langenscheidt.
- Kajtoch W., 2007, *Komentarz*, [w:] *Słownik terminologii medialnej*, red. W. Pisarek, Kraków: UNIVERSITAS, s. 97.

Opracowania

- Bachtin M., 1986, *Estetyka twórczości słownej*, przeł. Danuta Ulicka, Warszawa: PIW.
- Bartmiński J., Niebrzegowska-Bartmińska S., 2009, *Tekstologia*, Warszawa: PWN.
- Gajda S., 1993, *Gatunkowe wzorce wypowiedzi*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 245-258.
- Grzenia J., 2006, *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa: PWN.
- Marcjanik M., 2007, *Grzeczność w komunikacji językowej*, Warszawa: PWN.
- Miczka E., 1992, *Tematyczna i argumentacyjna struktura komentarza i informacji prasowej*, [w:] *Typy tekstów. Zbiór studiów*, red. T. Dobrzyńska, Warszawa: Wydawnictwo IBL PAN, s. 27-36.
- Niebrzegowska-Bartmińska S., 2012, *Miejsce wartości w opisie gatunków mowy*, [w:] *Język a kultura. Akty i gatunki mowy w perspektywie kulturowej*, red. A. Budzyńska-Kamieniecka, Wrocław: Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, t. 23, s. 33-41.
- Puzynina J., 1992, *Język wartości*, Warszawa: PWN.
- Skwarczyńska S., 1965, *Wstęp do nauki o literaturze*, T. 3, Warszawa: Pax.
- Wierzbicka A., 1983, *Genry mowy*, [w:] *Tekst i zdanie*, red. T. Dobrzyńska, E. Janus, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 125-137.
- Wilkoń A., 2002, *Spójność i struktura tekstu. Wstęp do lingwistyki tekstu*, Kraków: Wyd. UNIVERSITAS.
- Wojtak M., 2004, *Gatunki prasowe*, Lublin: Wyd. UMCS.

Źródła internetowe

- <https://wyborcza.pl/0,0.html/> [pobieranie materiału: listopad-grudzień 2015, styczeń 2016].
- <https://www.facebook.com/wyborcza/?fref=ts> [pobieranie materiału: listopad-grudzień 2015, styczeń 2016].